

Neki is sósavat öntsének a szájába! Népharag és példa nélküli ítélet az utolsó előtti női kivégzett bűntetőügyében ^[1]

Ezen forrásközlésben egy 1962. március 20-án a budapesti VI. kerületben történt élet elleni bűncselekményt mutatok be a bűntetőügy Budapest Főváros Levéltárában fellelhető iratai alapján. Az elkövetőt annak ellenére ítélték halálra és hajtották végre az ítéletet, hogy az általa egyértelműen emberölés céljával megtámadott két gyermek végül életben maradt. Miután hasonlóról nem tudni, ez a tény adja a sósavval elkövetett emberölési kísérlet büntörténeti jelentőségét.

Bevezető

A Magyarországon hazai bíróságok jogerős ítélete alapján kivégzettekéről hiánytalan és minden korszakra kiterjedő lista nem áll rendelkezésre. A Nemzeti Emlékezet Bizottságának részvételével folyó kutatás során az 1945. február 4-től az utolsó halálbüntetés végrehajtásáig, 1988. július 14-ig állították össze a vonatkozó névsort.

[1] A kutatás vezetői kiemelik, hogy „Az egyes bűntetőügyeket elemezve, mint például az 1956-os forradalom utáni megtorló perek esetében, rendre bebizonyosodott, hogy nem egy szabadságharcost, politikai ellenállót ítélték részben vagy egészében köztörvényes vádak alapján halálra. Az ártatlanság vagy bűnösség eldöntése tehát minden kivégzett esetében külön vizsgálatot igényel.” [2] A több mint ezerkétszáz nevet tartalmazó táblázatban huszonnyolc női kivégzett neve szerepel. [3] Ezen nevek közül a vonatkozó bűnügyi iratok tanulmányozása alapján négy személyről [4] jelenthető ki egyértelműen, hogy bűntetőügyükben köztörvényes bűncselekmény elkövetése miatt született jogerős, végrehajtott halálos ítélet. A négy kivégzett közül három személyt emberölés minősített esetében ítélték el. Egyiküket, Szabó Imrénét azonban „csak” emberölési kísérletért sújtották az abban az időszakban kiszabható legsúlyosabb büntetéssel.

Az alábbiakban a jogerős bírósági határozat alapján idézek az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásból, a Legfelsőbb Bíróság által jogerőre emelt ítéletből, [5] annak indoklásából, valamint az elítélt kegyelmi kérvényének elutasításához kapcsolódó dokumentumokból. A bűntetőügyben keletkezett releváns iratokat a Budapest Főváros Levéltára őrzi. [6]

A két túlélő sértett gyermek és egy nővér, 1962 ^[2]

Jelzet: HU BFL XXV.4.a. 2647/1962

A sósavas támadás előzményei

Elsőként röviden összefoglalom a hazai kriminalisztika történetében példátlan bűncselekményt. [7] A rossz családi körülmények közt nevelkedett Szabó Imréné (szül.: Simon Teréz) már tizennégy éves korától kezdve dolgozni kényszerült. Háztartási alkalmazottként és takarítónőként próbált megélni, majd a fővárosba költözése után házasságot kötött Szabó Imrével, akivel rövidesen elváltak. 1960 novemberében ismerkedett meg a családos Makkó Tiborral, akivel másfél évig szerelmi kapcsolatban voltak. Makkó Tibor számára később terhessé vált ez a kapcsolat, de hiába közölte szeretőjével, hogy be kívánja fejezni a mindenki előtt titkolt viszonyt, Szabóné nem volt hajlandó lemondani a férfiről. „Makkó Tibor a találkozásai alkalmával többször is ajánlotta a vádlottnak, hogy próbáljanak szakítani. [...] Egy ilyen vitaközös alkalmával – 1961. nyarán – Makkó Tibor kijelentette, hogy ezt nem bírja tovább és bejelent a rendőrségen. El is ment a VI. kerületi kapitányságra – ahová vele együtt elment a vádlott is – azonban mivel sokáig kellett várakoznia, elállt a szándékától.”

Szabó Imréné munkalehetőséget és ideggyógyászati kezelésre kapott orvosi beutalót is elutasított azért, nehogy elszakadjon Makkó Tibortól, aki „1962. február 8.-át követően került a vádlottal való találkozáshoz.” 1962. március 20-ára, a bűncselekmény napjára mégis találkozót beszéltek meg, amelyet a férfi sikertelenül próbált meg elkerülni. Végül Makkó Tibor munkahelyénél játszódott le nyilvános jelenet köztük, amely során a nő kijelentette, hogy „...megállj, borzalmas dolgokat fogok neked okozni, amikre nem gondolsz, olyant, amilyent te okoztál nekem.” Szabó Imréné hazafelé, a VI. kerületi Benczúr utcai lakására tartva határozta el, hogy megöli Makkó Tibor két gyermekét és az anyjukat, vagy, ha ez nem sikerül, sósavval leönti, így egész életére elcsúfítja őket. Lakásán a takarításhoz használt sósavat és ruhaszáritó kötelet vett magához, Makkóék ugyancsak VI. kerületben található Felsőerdősor utcai lakása felé pedig pálinkát vásárolt, hogy azzal kábítsa majd el a két gyermeket. Egy félig kitervelt, félig rögtönzött hazugsággal megnyugtatta az éppen ott tartózkodó nagyszülőt, hogy a család barátja. A tizenegy éves Makkó Tibor éppen ekkor ért haza, majd nem sokkal később a kilencéves Makkó Éva is megjött, miközben a nagyszülő eltávozott a munkahelyére.

Helyszíni szemle

Jelzet: HU BFL XXV.4.a. 2647/1962

A bűncselekmény

Részlet a másodfokú ítéletből:

Dokumentum

1.

Özv. Makkóné még figyelmeztette az iskolából éppen hazaérkező 9 éves Makkó Évát, hogy ne felejtse el a közértből kenyeret hozni, s ezután eltávozott. A vádlott a két gyermekkel együtt visszament Makkókék szobájába, s ott a kislányt is megkínálta csokoládéval. Ezután a vádlott a gyermekekkel hosszú ideig beszélgetett, velük együtt játszott és olvasott, s így a gyermekekben bizalmat ébresztett maga iránt. Megkínálta őket pálinkával is, és a gyermekek ittak is egy keveset a pálinkából. A kislány kb. 7 óraker kijelentette, hogy lemegy a Közértbe kenyérért. [...] A kislány távozása után a vádlott hozzálátott terve megvalósításához. Először aziránt érdeklődött Makkó Tibornál, hogy tagja-e az úttörőcsapatnak és milyen játékokat ismer, majd megkérdezte tőle, hogy hallott-e már a lepényevés játékról. [...] A kislány engedelmesen hátra tette a kezét és a vádlott a táskájából elővett zsineggel a gyermek két csuklóját erősen összekötözte, majd gyors mozdulatokkal összekötözte a lábait is. Ezután lefektette a sezlónra és egy zsebkendővel bekötötte a szemét, azt mondvá neki, hogy ez is a játékhoz tartozik. A kislány, aki előbb mindezt engedte, csakhamar nyugtalanodni kezdett és siránkozva kérte a vádlottat, hogy vegye le a szeméről a kendőt. A vádlott, hogy a gyermeket megnyugtassa, előbb citromot szolgáltatót vele, majd, amikor továbbra is siránkozott, sőt kiabálni kezdett, levette szeméről a zsebkendőt és betömte vele a száját. Ezután a gyermeket a földre rántotta, rátérdelt és a nyakát két kézzel átfogva, a hüvelykujjaival a gégejéj erőteljesen leszorította. A gyermek rövid idő múlva elküldt és a szemei kidülledtek. Ekkor a vádlott egy sálat csavart a kislány nyakára és azt teljes erőből meghúzta, majd a magával hozott üvegből a gyermek szájába sósavat öntött. Ezután az eszméletlen gyermeket falvédő papírral letakarta.

Röviddel ezután hazaérkezett a kis Éva. A vádlott az ajtónál fogadta és igyekezett előle eltakarni a kislányt, akit a vádlott ekkor már halottnak vélt. A kislány azonban észrevette a padlón fekvő bátyját és megkérdezte a vádlottól, hogy mi történt vele. A vádlott azt felelte, hogy Tibike ivott a pálinkából és attól elaludt; ha ő is iszik belőle, szintén el fog majd aludni. Ezután a vádlott a kislányt megkínálta tortával, majd mesét olvasgatott fel vele. A kislány később nyugtalan lett, mire a vádlott pálinkát akart vele itatni; a gyermek azonban kijelentette, hogy majd akkor iszik a pálinkából, ha a néni elmegy. Ezután a vádlott aziránt érdeklődött a kislánytól, hogy mikor érkezik haza az édesanyja. A kislány közölte, hogy 8 óra után. A vádlott a szobában lévő órán látta, hogy már 3/4 8 az idő, ezért most már igyekezett a kis Évával mielőbb végezni. Ezúttal is cselhez folyamodott: kijelentette, hogy eltávozik, s amikor erre a kislány az iskolakötényét kezdte hátul begombolni, hogy a vádlottat kikísérje, a vádlott a táskájából elővett zsineggel megkísérelte, hogy összekötözze a kislány kezét. Ez azonban nem sikerült; a kislány kisiklott a vádlott keze közül és segítségért kiáltott. A vádlott ekkor elkapta és a varrógépre döntve fojtogatni kezdte. A kislány azonban kiszabadította magát és az ágy alá bújt. A vádlott a lábánál, majd a hajánál fogva kihúzta a gyermeket az ágy alól, és mivel az tovább sikoltozott, zsebkendővel betömte a száját, azután rátérdelt és fojtogatta, majd elővette az üveget és a szájába sósavat akart önteni. Ez azonban csak részben sikerült, mert a kislány elkapta a fejét, s így a sósav részben az ajkát és az arcát érte.

Az irat jelzete: HU BFL XXV.4.a. 2647/1962. Gépelt

A tényállásban ezután ismertetik, hogy a kislány segélykiáltását az időközben hazaérkező társbérli hallotta meg. Ő és férje kezdtek el dörömbölni a kulcsra zárt ajtón, majd fegyverezték le az elkövetőt, megmentve ezzel a két gyereket. Tibor élete perceként múlt, mivel a „sósav a légcsővét annyira felmarta, hogy szinte teljesen elzáródott.” A jogerős ítéletben szerepel, hogy „még mindig kórházban van és egyelőre nem állapítható meg, hogy mikor lehet a légzés céljából alkalmazott csövet eltávolítani és a gyomormylást megszüntetni. Nincs kizárva szövődmény fellépése sem, ami esetleg a halálával is járhat. [...] Mindkét gyermek egész életében viselni fogja sérülése káros következményeit és lelki megrázkódtatásuknak a további fejlődésükre is kihatása lesz.” [8]

Ítélet

A Fővárosi Bíróság B. V. 2647/1962/4. számú ítéletében a vádlottat kétféle gyilkosság kísérletének büntetésében mondta ki bűnösnek és halálra ítélte. Az ügyész tudomásul vette az ítéletet, míg a vádlott kegyelmet kért, és védőjével enyhítésért fellebbezett. A Legfelsőbb Bíróság dr. Simor Pál vezette tanácsa az ítéletet megváltoztatta annyiban, hogy Szabó Imréné cselekményét különösen kegyetlen, előre kitervelt módon, aljas indokból vagy célból, avagy több emberen követtek el. A vádlott cselekménye az emberölés büntetésének a legsúlyosabb büntetéssel büntetendő most felsorolt minősített eseteinek mindegyikét megvalósítja.” A Legfelsőbb Bíróság a hatályos Büntető-törvénykönyv 64. §-ának /2/ bekezdése szerint, „amely a szocialista humanizmus elvét juttatja kifejezésre – halálbüntetést akkor kell kiszabni, ha a büntetés célja más büntetéssel nem érhető el.” A bíróság pedig úgy találta, hogy Szabó Imréné esetében így kell eljárni.

Dr. Balogh Zsigmond kirendelt védő kegyelmi kérvényt nyújtott be a bírósághoz, melyben szabadságvesztést kért a halálbüntetés helyett. Részlet a védő által benyújtott kegyelmi kérvényből:

Dokumentum

2.

Eltorzult, beteg egyéniségére tekintettel ebben és csakis ebben a férfiben ismerté fel élete célját. Szerény anyagi lehetőségeihez képest szokatlanul nagy anyagi áldozatokat hozott, hogy a szeretett férfit megtartsa. Mindhiába, az mégis eltaszította őt magától. Elkeseredett lelkiállapotában szánta el magát különben nem menthető tetterre.

A két gyermek életben maradt. Igaz, hogy különösen a kis Makkó Tibor egész életére kiható egészségsromlást szenvedett, azonban mégsem befejezett a gyilkosság büntette. Ezenkívül több olyan enyhítő körülmény is van, amelyeket a kegyelmi kérvény elintézésénél is a védelem álláspontja szerint figyelembe lehet venni. Így a büntetlen előélet, amelynek ilyen hányatott életű asszonytól, aki anyagilag is nehéz körülmények között élt, még nagyobb a súlya. A bűnösség töredelmes elismerésére is kiterjedő beismerő nyilatkozat, amely nélkül az előre megfontolt szándék kialakulását a bíróság sem állapíthatta volna meg ilyen vitathatatlan módon tényként. A szerelemföltét, amelyet a bíróság mindig enyhítőként szokott értékelni.

Az irat jelzete: HU BFL XXV.4.a. 2647/1962. Gépeit

Az Elnöki Tanács zárt kegyelmi tanácskozáson döntött. A kegyelmi kérvényt a tanács a jogerős bírósági határozat után elutasította, de mint az a tanácskozási jegyzőkönyvből kiderül, a döntés nem volt egyhangú:

Dokumentum

3.

Kegyelmi tanácskozási jegyzőkönyv, 1962. augusztus 10.

Jelen vannak:

dr. Simor Pál, a tanács elnöke
dr. Gyöngyi Gyula, a Legfőbb Ügyész képviselője
dr. Papp László, dr. Mikes István bírák
dr. Gyürky István tanácsjegyző

Elnök a zárt kegyelmi tanácskozást megnyitja és felkéri a Legfőbb Ügyész képviselőjét véleményének előterjesztésére.

Legfőbb Ügyész képviselője: Az elítéltet nem javaslom kegyelemre.

A Legfőbb Ügyész képviselője elhagyja a kegyelmi tanácskozás helyét.

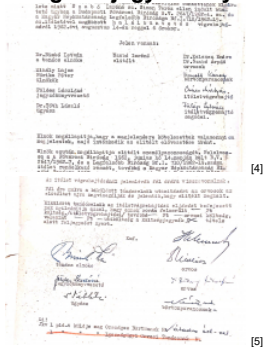
A Legfelsőbb Bíróság Szabó Imréné elítéltet egyhangúlag kegyelemre javasolja az alábbi indokok alapján:

Szabó Imréné által célbavett legsúlyosabb eredmény nem következett be: mindkét gyermek életben van. A kislány állapota igen sokat javult. Légcsövét és nyelőcsövét ért súlyos sérülések a későbbiekben előreláthatóan nem fogják őt a légzésben és nyelésben számbavehetően akadályozni. A kislány eltorzulása plasztikai műtéttel valószínűleg orvosolható lesz. Szabó Imréné az orvostudomány mai álláspontja szerint nem szenvedett elmebetegségben, öntudatzavarban; magatartását nem ez okok váltották ki. A gyermekek apjához fűződő, hosszabb ideje tartó érzelmi kapcsolata – tehát olyan, önmagában, más körülmények között nemes érzelem, melyet nem tudott felszámolni – fordult át a legnagyobb fájdalmat okozni akarására. Példátlannul megdöbbentő az, amit Szabó Imréné tett. A közvélemény mélyes felháborodása csak a halálbüntetés kiszabásával nyerhetett elégtételt. Ámde a gyermekek életben maradtak. Emberölés kísérletéért – hacsak nem politikai gyilkosságról volt szó – halálbüntetést eddig nem hajtottak végre. Szabó Imréné cselekményének fent vázolt kiváltó oka sem teszi elengedhetelenné a halálbüntetés végrehajtását."

Az irat jelzete: HU BFL XXV.4.a. 2647/1962. Gépeit

Az elítélten 1962. augusztus 14.-én reggel végrehajtották a halálos ítéletet a Kozma utcai Budapesti Országos Börtönben.[10]

kivégzési jegyzőkönyv

[Tovább a galéria oldalára](#) [6]

Dokumentum

4.

Részlet a kivégzési jegyzőkönyvből

„Elnök az elítéltet az ítéletvégrehajtónak átadja azzal, hogy teljesítse kötelességét.

Az ítéletvégrehajtó és segédei a kivégzést 6 óra 08 perckor megkezdték és annak befejezését jelentették.

Elnök felhívja az orvosokat, hogy a halál beálltáról győződjenek meg.

Orvosok jelentik, hogy Szabó Imréné sz. Simon Teréz elítélt 6 óra 18 perckor meghalt.

Az ítélet végrehajtásánál jelenlévők fél órára visszavonulnak.

Fél óra múlva a kiküldött tanácselnök utasítására az orvosok az elítéltet újra megvizsgálják és jelentik, hogy elítélt meghalt."

Az irat jelzete: HU BFL XXV.4.a. 2647/1962. Gépeit

Hogy az Elnöki Tanács tagjai többségének véleménye alapján miért került végül elutasításra a kegyelmi kérvény, azzal kapcsolatban további fennmaradt iratok hiányában csak találgatni lehet. Való igaz, hogy a közvélemény általi óriási felháborodás övezte a korabeli sajtóban csak „sósavas merénylőként”[11] emlegetett Szabó Imréné bűncselekményét. Ezt a felháborodást a bíróságnak címzett levelek is bizonyítják, melyekből a teljesség igénye nélkül válogattam:

„E bestiális nő, ki két gyermek boldog életét tette egy kártyára saját bűnös hajlamainak kielégítéséért, nem érdemel humanitást. Az osztály teljes megnyugvását a jogerős, halálos ítélet hozza meg” – olvasható az Egyesült Izzó Hálózati rádiócsöveggyártás 160 fős női dolgozói nevében megküldött levélben.

„...valamennyi asszonytársunk nevében kérjük, hogy az ítéletet mielőbb hajtsák végre és legyen a bíróság is kegyetlen, irgalmatlan, mint amilyen ez a vadállat volt az ártatlan gyermekkel szemben. Akasztás előtt neki is sósavat öntsenek a szájába, érezze mindazt a fájdalmat, amit azok az ártatlan gyermekek egész életükön éreznek. Kérve kérjük a Legfelsőbb Bíróságot, mi egyszerű dolgozó asszonyok, kegyelmet ne adjanak ennek a bestiának” – áll az Állami Népi Együttes üzemi konyha dolgozóinak és egyben családjáinak levelében.

A sósavval leöntött Makkó Tibor a bűncselekmény után tíz nappal, 1962. március 20-án felvett tanúkihallgatása alkalmával is kérte a halálbüntetést. A fogalmazás alapján persze kérdéses, hogy az alábbi két mondatot magától vagy némi „felnötti rhatás” után írta-e. Így szól: „Kérem a rendőrbácsikat, hogy hadd ítélkezzen én a néniről. Mindenki azt akarja, hogy akasszák fel, sokan szavaznak az akasztásra.”

A korabeli ítélkezési gyakorlatra tekintettel valószínű, hogy ha a vádlottnak eltartásra szoruló gyermeke lett volna, vagy az eljárás során éppen gyermeket várt volna, ó és védője számíthatott volna ezekre, mint nyomatékosan figyelembe veendő enyhítő körülmény.[12] Szabó Imrénének azonban nem született gyermeke és várandós sem volt.

[1] <https://neb.hu/hu/kivegzettek-1945-1988> [7] (utolsó letöltés: 2022. október 17.)

[2] <https://neb.hu/hu/kivegzettek-1945-1988> [7] (utolsó letöltés: 2022. október 17.)

[3] <https://neb.hu/asset/php7eicw.pdf> [6] (utolsó letöltés: 2022. október 17.)

[4] A négy jogerős elítélt: Jancsó Ladányi Piroska, Holhos Jánosné, Szabó Imréné és Besze Imréné.

[5] Budapest, 1962. július 30.

[6] HU BFL XXV.4.a. 2647/1962.

[7] Az eset annyira egyedi volt és annyira nem lehetett kategorizálni a nők által elkövetett emberöléseken belül, hogy a korszak női bűnözésével foglalkozó monográfiában ezen megokolásból ki sem tértek rá. Lásd: DR. RASKÓ GABRIELLA: *A női bűnözés*. Budapest, 1978.

[8] A támadást végül mindkét gyerek túlélte. Tibor 2002-ben hunyt el, Éva külföldön él. A sértettek későbbi életpályájával is foglalkozó cikkem: DULAI PÉTER: *„Borzalmas dolgokat fogok neked okozni, amire nem gondolsz, olyant, amelyet te okoztál nekem” – Az eset, amely megrázta a hatvanas évek Magyarországot.* WMN.hu, 2022. szeptember 6. <https://wmn.hu/wmn-life/58297-borzalmas-dolgokat-fogok-neked-okozni-amire-nem-gondolsz-olyant-amilyet-te-okoztal-nekem--az-eset-ami-megrazta-a-hatvanas-evек-magyarorszagat> ^[9] (utolsó letöltés: 2022. szeptember 11.)

[9] „A vádlott cselekményének elkövetése és az elsőfokú ítélet meghozatala óta – 1962. július 1.-én – új büntető törvény, az 1961. évi V. törvény /Btk/ lépett hatályba. Ennek 3. §-a /2/ bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha az elbíráláskor olyan büntető törvény van hatályban, amely szerint a cselekmény már nem büntett, vagy enyhébb elbírálás alá esik, az új törvényt kell alkalmazni a hatálybalépése előtt elkövetett cselekményre is. E rendelkezésnél fogva a Legfelsőbb Bíróság vizsgálat tárgyává tette, hogy a vádlott által elkövetett – a tényállásban leírt – cselekmény a Btk mely rendelkezése alá esik.” Részlet a Legfelsőbb Bíróság határozatából (Bf. I. 710/1962.)

[10] Ma: Budapesti Fegyház és Börtön

[11] A „sósavas merénylő” szókapcsolatra a bűncselekmény elkövetése és a kivégzésig tartó időintervallumra 23 találatot adott az Arcanum Digitális Tudománytár keresője.

[12] A sajtóban „nikotinos gyilkosként” emlegetett, az eljárás idején szintén gyermektelen Holhos Jánosnét nyolc hónappal Szabó Imréné előtt ítélték halálra és végezték ki többszörösen minősített emberölésért. Az általam tárgyalt ügyszöveg időben legközelebb eső női halálaitól ügyében azonban a várandósság miatt már másodfokon enyhébb ítélet született. A nevelt gyermekét élettársával halálra kínzó Valcsek Magdolna a bűncselekmény elkövetése után, de még a letartóztatása előtt esett teherbe. A sádsi bűnügyről itt írok bővebben: DULAI PÉTER: *Gyilkosság a panel tetején*. Budapest, 2021.

Címkék:

[Kádár-kor](#) ^[10]

[bűnügy](#) ^[11]

[gyilkosság](#) ^[12]

[halálbüntetés](#) ^[13]

[igazságszolgáltatás](#) ^[14]

Kiadás: 22. évfolyam (2022) 4. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/neki-is-sosavat-ontsenek-a-szajaba-nepharag-es-pelda-nelkuli-itelet-az-utolso-elotti-noi-kivegzett>

Hivatkozások

[1] <https://www.archivnet.hu/neki-is-sosavat-ontsenek-a-szajaba-nepharag-es-pelda-nelkuli-itelet-az-utolso-elotti-noi-kivegzett>

[2] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/sosavas.jpg>

[3] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/20220810_113250.jpg

[4] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/jegyzokony/sosavasbfi20220810page-0001.jpg>

[5] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/jegyzokony/sosavasbfi20220810page-0002.jpg>

[6] <https://www.archivnet.hu/kivegzetti-jegyzokony>

[7] <https://neb.hu/hu/kivegzettek-1945-1988>

[8] <https://neb.hu/asset/php7eiecw.pdf>

[9] <https://wmn.hu/wmn-life/58297-borzalmas-dolgokat-fogok-neked-okozni-amire-nem-gondolsz-olyant-amilyet-te-okoztal-nekem--az-eset-ami-megrazta-a-hatvanas-evек-magyarorszagat>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kadar-kor>

[11] <https://www.archivnet.hu/cimkek/bunugy>

[12] <https://www.archivnet.hu/cimkek/gyilkosság>

[13] <https://www.archivnet.hu/cimkek/halalbuntetes>

[14] <https://www.archivnet.hu/cimkek/igazsagszolgáltatás>